

ОСОКІНА Юлія Сергіївна,
*кандидат філософських наук, методист
вищої категорії відділення внутрішнього
забезпечення якості освітнього процесу,
Київський інститут Національної
гвардії України*

ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНИ: ДОСВІД КРАЇН ЄС

З початком інформаційної війни росії проти України, яка активно почала проводитися з 2013 р., кремлівська влада почала динамічніше впроваджувати заходи інформаційної агресії й проти західноєвропейських демократій. Інформаційна політика рф постала загрозою не лише для України, але й для інших країн. Інформаційні атаки росії, які здійснюються технологічними пропагандистськими центрами кремля, мають на меті створення атмосфери тотального страху, приниження, непевності, безвиході, відчаю.

Застосування дезінформації як зброї є потужним елементом путінського режиму в системі просування власних

наративів. Насправді, дезінформація постає одним з найголовніших загроз сьогодення. Президентка Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн у своїй промові на Всесвітньому економічному форумі (WEF), що проходив у січні 2024 р. в Давосі зацентрувала, що «головними ризиками наступних двох років є не конфлікт чи клімат. Це дезінформація, за якою слідує поляризація суспільств. Ці ризики є серйозними, оскільки вони обмежують здатність долати великі глобальні виклики, з якими ми стикаємося, а саме: зміни природнього клімату, геополітичні, технологічні зміни» [1].

Враховуючи роль та місце Європейського Союзу як стратегічного партнера України, актуальним є ознайомлення з його методами та інструментами у протидії сучасним інформаційним загрозам в площині інформаційної війни.

Основні засади політики ЄС щодо інформаційної війни були вперше прийняті як реакція на російську анексію Криму в 2014 році. Так, у 2015 році Європейською комісією була створена і розпочала роботу оперативна робоча група зі стратегічних комунікацій Європейського Союзу East Stratcom

Task Force (ESTF). Сфера діяльності групи, насамперед, спрямована на підвищення обізнаності щодо прокремлівської дезінформації [2].

У грудні 2018 року в ЄС прийнято План дій проти дезінформації, метою якого є захист демократичних систем Європейського Союзу та боротьба з дезінформацією [3]. Серед найбільших можливих атак з дезінформації можуть бути створення проблемних контентів з метою розпалювання ворожнечі в суспільстві, а також міжрасової та міжетнічної нетерпимості, вплив на політичні дебати через соціальні мережі та ЗМІ і також кібератаки на об'єкти критичної інфраструктури і злам мереж. Згідно з цим документом дезінформація, яка поширюється з боку РФ представляє найбільшу загрозу для Європейського Союзу. Серед першочергових кроків в даному напрямку планується створення і запуск спеціальної системи швидкого сповіщення (Rapid Alert System, RAS).

У грудні 2020 року Європейська комісія представила План дій щодо європейської демократії, який мав на меті визначити подальші дії у вирішенні нагальних заходів [4]. Він встановлює

посилені рамки політики ЄС і конкретні заходи щодо:

- сприяння вільним і справедливим виборам;
- сприяння активній демократичній участі;
- підтримки вільних та незалежних ЗМІ;
- протидії дезінформації.

В межах п.3 цього Плану Комісія оголосила про зміцнення співпраці в цій сфері з Агентством ЄС з кібербезпеки (ENISA), Європейською обсерваторією цифрових медіа (EDMO), Групою експертів з медіаграмотності. У протидії загрозам, включаючи інформаційні, великий наголос ставиться також на розширенні можливостей громадян та громадянського суспільства, оскільки цифрова грамотність дозволяє людям безпечно діяти в онлайн-середовищі.

В червні 2022 р. Європейська комісія підписала та опублікувала «Посилений кодекс практики щодо дезінформації». Він містить 44 зобов'язання та 128 конкретних кроків, які спрямовані на забезпечення прозорості і підзвітності онлайн-платформ та соціальних мереж щодо дезінформації в Інтернеті [5]. Підписавшись на чіткі зобов'язання, зацікавлені

сторони беруть на себе виконання чітких правил (умов), а саме, демонетизацію поширення дезінформації; забезпечення прозорості політичної реклами (за рахунок більш ефективного маркування, зобов'язання розкривати спонсора, витрати на рекламу та період показу); посилення співпраці з фактчекерами (онлайн-платформи будуть послідовно використовувати роботу фактчекерів, щоб забезпечити покриття в усіх країнах ЄС та мовами, якими вони розмовляють. Фактчекери мають важливе значення і отримують за свою роботу справедливу фінансову винагороду); полегшення доступу дослідників до даних.

Отже, у ЄС сформований ряд дієвих інструментів, які спрямовані на протидію інформаційним загрозам, включаючи дезінформацію.

Список використаних джерел:

1. Спеціальна промова Президентки Європейської Комісії фон дер Ляєн на Всесвітньому економічному форумі URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/special-address-president-von-der-leyen-world-economic-forum_en

2. Yuliia Ivashkevych Cooperation between the EU and Ukraine to fight disinformation during wartime URL: <https://euneighbourseast.eu/young-european-ambassadors/blog/blog-cooperation-between-the-eu-and-ukraine-to-fight-disinformation-during-wartime/>
3. Action Plan against Disinformation. Brussels, 5.12.2018 URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf
4. On the European Action Plan for Democracy. Communication from the commission to the European parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/%20HTML/?uri=CELEX:52020DC0790>
5. The Strengthened Code of Practice on Disinformation 2022 URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation>